

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศนับแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ที่ใช้ระหว่าง พ.ศ. 2540-2544 เป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงแนวคิด ทิศทางกระบวนการพัฒนาใหม่จากเดิม มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจมาเป็นการเน้น “คนเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนา” เพราะคนเป็นปัจจัยหลักแห่งการพัฒนาทุก ๆ เรื่อง เพราะคนเป็นผู้ต้องรับประโยชน์ และผู้รับผลกระทบ ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจจึงเป็นเพียงเครื่องมือ ที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้เกิดความสุขของมนุษย์ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจจึงไม่ใช่เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาอีกต่อไป (คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8. 2539 : 5) ในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จึงไม่สามารถดำเนินการพัฒนา เพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่จะต้องเกี่ยวข้องกับสภาวะการณ์ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ในสังคมยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนาไม่สมดุล และไม่ยั่งยืน ทำให้เกิดปัญหาหลายอย่าง เพราะฉะนั้น การพัฒนาประเทศ ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาทางด้านสังคม โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับคน เช่น ปัญหาด้านครอบครัว สุขภาพ เศรษฐกิจ โสเภณี โรคเอดส์ อายุมขต่าง ๆ ยาเสพติด อาชญากรรม ปัญหาการพนัน ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่เป็นภัย บั่นทอน ชีวิตมนุษย์ ทั้งกาย และจิต ตลอดจนความปกติสุขของคนในชาติ การพนันนั้นมีโทษต่อผู้เล่น เองและครอบครัวต่อสังคม เป็นความผิดต่อกฎหมาย ผู้เล่นจะเดือดร้อน และเป็นปัจจัยแห่ง การเกิดอาชญากรรมประเภทอื่น ๆ เช่น โจรกรรม ฆาตกรรม ทะเลาะวิวาท อุบัติเหตุ สูญเสีย เศรษฐกิจ เกียจคร้านการงาน ยาเสพติด (สมใสว ไสยวรรณ. 2544 : 101)

การพนันเป็นสิ่งที่พบเห็นกันอยู่ทั่วไป และเป็นคดีความมาสู่ศาลมากที่สุดอย่างหนึ่ง ซึ่ง เชื่อกันว่ามีกำเนิดจากประเทศจีนลูกกลมเผยแพร่เข้าไปนานาประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย การพนันที่นิยมเล่นในสมัยโบราณ คือ ถั่ว ไป ลูกเต๋า หรือหอย ซึ่งเป็นที่มาของสลากกินแบ่ง และสลากกินรวบนั่นเอง เมื่อประชาชนผู้เล่นมัวเมาอยู่กับการพนัน ย่อมไม่คิดทำมาหากินคอย แต่เล่นการพนัน เพราะได้เสียกันรวดเร็ว ทำให้เกิดความโลภ หวังรวยทางลัดอยู่ตลอดเวลาแต่ ยิ่งเล่นก็ยิ่งยากจนลงทุกที ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมอย่างอื่นตามมา (สุโขทัยธรรมาธิราช. 2535 : 197)

สถานการณ์หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นายควง อภัยวงศ์ ได้ประกาศพระราชกฤษฎีกา จัดให้มีการเล่นกีฬาในสนาม โดยอนุมัติให้เล่นในสโมสร กลายเป็นว่ารัฐบาลเข้ามามีส่วนส่งเสริม ให้มีการพนัน กลายเป็นแหล่งมั่วสุม ควบคุมโดยกระทรวงการคลัง เพื่อแก้ปัญหาหนี้บัตรใบ ละ 1,000 บาท เพื่อ แต่เมื่อประชาชนทั่วไปเข้าเล่นได้ เกิดผลเสียตามมา คือ ประชาชนขาด แคลนอาหาร เครื่องใช้ต่าง ๆ เกิดอาชญากรรมขึ้นอีกมากมายเหมือนสมัยโบราณ รัฐบาลถูก โจมตีจากสื่อมวลชน และประชาชน ทำให้การแสวงหาผลประโยชน์จากการพนันของรัฐบาล ยุติลง และกลายเป็นตัวควบคุมการพนันอีกด้านหนึ่ง

พ.ศ. 2530 ยังไม่ปรากฏว่ารัฐบาลจะได้ตราพระราชกฤษฎีกาอนุญาต ให้มีการเล่น การพนันแต่อย่างใด แต่มีข่าวจากสื่อมวลชนว่า มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบางคนที่เข้าชื่อกัน เรียกร้องให้รัฐบาลอนุญาต ให้เปิดให้มีการเล่นการพนันประเภท ก. โดยอ้างว่าแม้รัฐบาล ไม่อนุญาตนักพนัน นักธุรกิจก็เดินทางไปเล่นที่ต่างประเทศอยู่ดี รัฐบาลควรเปิด และเก็บค่า ธรรมเนียมเอง เป็นรายได้งบประมาณอีกทางหนึ่ง ซึ่งเรื่องนี้มีทั้งฝ่ายค้าน และสนับสนุน มี ผลเสียมากกว่า จึงไม่มีการอนุญาตจากรัฐบาล ในรัฐบาลปัจจุบันมีแต่สลากกินแบ่ง และทำ ให้ห่วยเลขท้าย 2 ตัว 3 ตัว เป็นห่วยบนดินเท่านั้น อย่างไรก็ตามการพนันก็ยังถือเป็นอบายมุข ตามหลักพุทธศาสนายุคคือเหตุแห่งทางเสื่อม ทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย ประเทศชาติ จะพัฒนาก้าวหน้านั้น ต้องขึ้นอยู่กับคนในชาติ ประชาชนจะต้องมีคุณภาพ ไม่ติดยาเสพติด ไม่มั่วสุมการพนัน อบายมุขต่าง ๆ จึงจะทำให้ประเทศพัฒนาก้าวหน้า ได้อย่างยั่งยืน ใน ปัจจุบันนี้ เครื่องใช้สิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย ทำให้คนมีเวลาว่างมาก และมีวิธีการเล่น การพนันหลากหลาย ไม่มีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ กลับใช้เวลาว่างดังกล่าวมั่วสุมการ พนัน แม้ภายในเรือนจำต่าง ๆ ซึ่งมีเรื่องราวปรากฏจากการสอบสวนทางวินัย และยังมีการ ส่งส่วยให้กับเจ้าหน้าที่บางรายอีกด้วย (ณรงค์ จุ้ยเสย. 2548 : 67)

เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม สังกัดกระทรวงยุติธรรม มีภารกิจควบคุมแก้ไขนักโทษ มีนโยบายตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 มุ่งเน้น พัฒนาตัวบุคคล ซึ่งตัวบุคคลที่จะพัฒนา ต้องไม่ติดหลงอบายมุขต่าง ๆ การพนันเป็นหนึ่งใน อบายมุขเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นสถานที่แห่งการแก้ไขปัญหา พัฒนาผู้ต้องโทษ ซึ่ง เป็นผู้ต้องขังโอกาสทางสังคม มี พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ 2479 ม.31 กฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ 127 ระบุอุปกรณ์การเล่นพนันไว้ในหมวดสิ่งต้องห้าม กฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับ 8 ข้อ 4 (3)(ค) และในข้อ 108 (4) ระบุโทษสำหรับการเล่นการพนันของผู้ต้องขังไว้ คือ ลดชั้น ตัด วันลดวันต้องโทษ สำหรับบุคคลภายนอก มี พ.ร.บ. การพนัน บัญญัติระบุนความผิดและโทษ

ไว้ โดยมีนโยบายควบคุมการเล่นการพนัน

ประเทศจะพัฒนา ก้าวหน้านั้นประชาชนอันเป็นกำลังสำคัญของประเทศ จะต้องไม่มั่วสุมการพนัน นักโทษที่อยู่ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นประชาชน ส่วนที่ผิดกติกาภายนอกแล้วถูกควบคุมตัว หากมีการลักลอบเล่นการพนันภายในเรือนจำหลากหลายวิธีการต่างจากภายนอก ซึ่งยากต่อการตรวจค้น ไม่มีอุปกรณ์แนชต์ที่พบ และที่ถูกจับกุมได้เป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่จับไม่ได้ แต่มีเหตุทะเลาะวิวาท ลักทรัพย์ เป็นหนี้สินกัน มีมูลเหตุจากการพนัน เช่น พนันบอล มวยทางโทรทัศน์ ทายคนเข้าใหม่ว่าเป็นเลขคู่เลขคี่ ทายหน้าหนังสือว่าเป็นเลขคู่เลขคี่ ทายว่า ญาติมาเยี่ยมหรือไม่ ทายว่าผู้บัญชาการจะเข้าตรวจเรือนจำหรือไม่ ไฟฟ้าเอง ทอดเต่าตัวเอง เปตอง เกมเศรษฐี หวยใต้ดิน ฯลฯ ส่วนทรัพย์สินที่ใช้ลงเดิมพันพนันในการเล่นจะเป็นพวกบุหรี่ สบู่ ยาสีฟัน กาแฟ โดยไม่มีการจ่ายต่อหน้าที่เล่นการพนัน เพราะมีเจ้าหน้าที่กลางวันดูแล แต่ไปจ่ายกันในที่ลับตาเจ้าหน้าที่หลังจากเลิกเล่นแล้ว

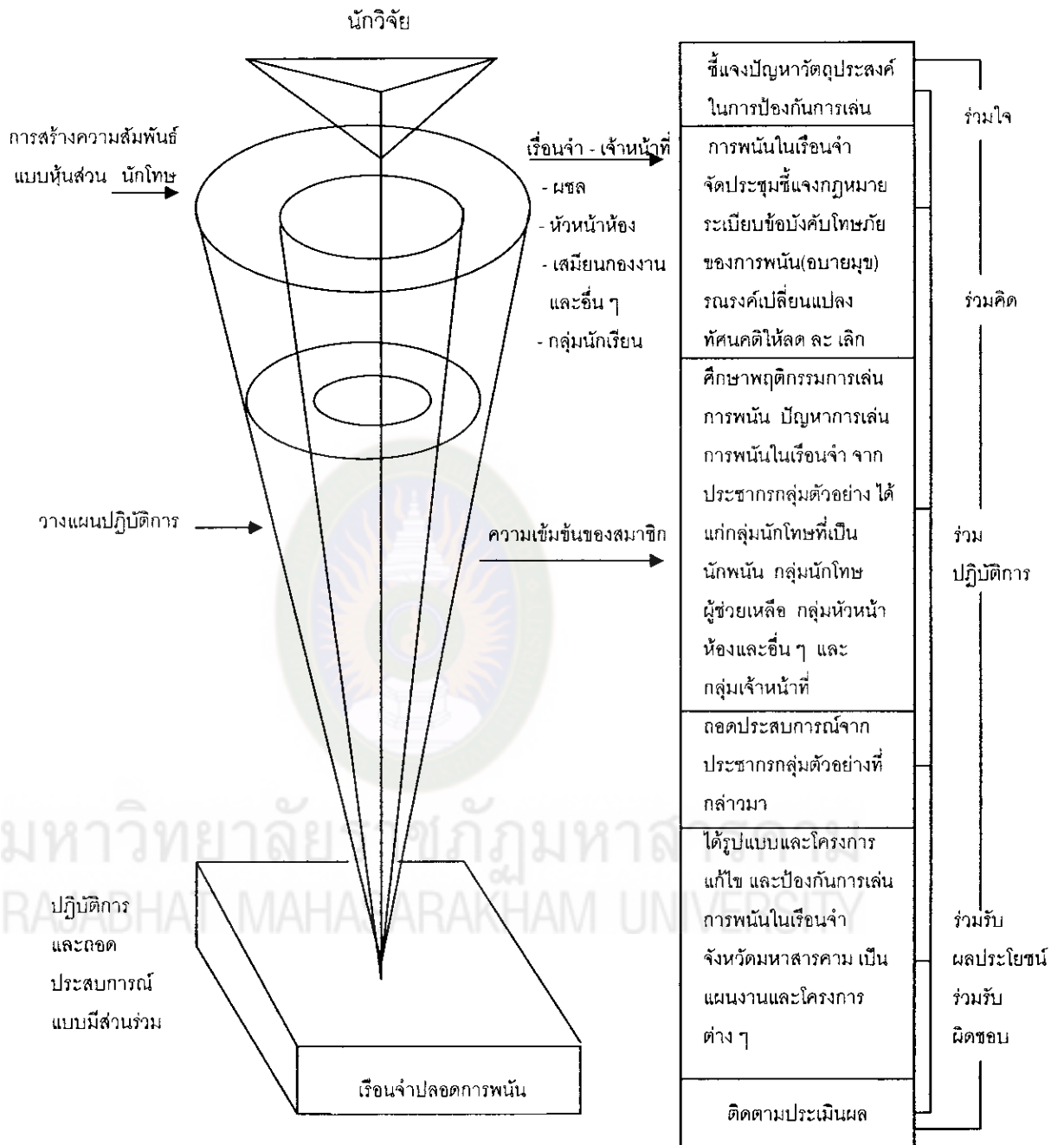
การลักลอบเล่นการพนันในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เกิดผลเสียต่อภาพพจน์ที่ดีของหน่วยงานมีผลกระทบตามมาคือ การหลบเลี่ยงงาน ขโมยของส่วนตัวกัน ขโมยของหลวง เช่น ทีวีเนอร์ และแอบทำของใช้ส่วนตัวแล้วขาย เพื่อใช้หนี้การพนัน ทะเลาะวิวาท เกิดจากการไม่ชำระหนี้การพนัน เป็นภาระแก่ญาติภายนอก ที่คอยส่งเสียฝากข้าวของให้นักโทษ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และประเทศชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้ต้องขังเล่นการพนัน
2. เพื่อให้ได้รูปแบบและโครงการในการแก้ไขปัญหาและการป้องกัน การเล่นการพนันของผู้ต้องขัง โดยกระบวนการมีส่วนร่วม

ขอบเขตการวิจัย

1. พื้นที่ในการวิจัย คือ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตำบลแวงน่าง อำเภอเมืองจังหวัดมหาสารคาม
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
  - 2.1 ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ต้องขังชาย หญิง จำนวน 655 คน เจ้าหน้าที่ชาย หญิง จำนวน 54 คน รวมทั้งสิ้น 709 คน
  - 2.2 กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ เป็นผู้ต้องขัง ชาย-หญิง

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา : ดัดแปลงจากสิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร (2546 : 81)

ระยะเวลาเก็บข้อมูล

เดือนกุมภาพันธ์ 2549

นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรม หมายถึง พฤติกรรมการเล่นการพนันของผู้ต้องขัง ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

การพนัน หมายถึง เล่นเอาเงินหรือสิ่งของอื่นด้วยการเสี่ยงโชค ใช้ฝีมือ โดยวิธีต่อรอง

นักโทษ หมายถึง ผู้ต้องโทษตัดสินจำคุกโดยศาล ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ผู้ต้องขัง หมายถึง นักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง คนฝากขัง ในเรือนจำจังหวัด

มหาสารคาม

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บัญชาการ หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

เจ้าพนักงานเรือนจำ หมายถึง ผู้ควบคุม ผู้คุม เจ้าหน้าที่เรือนจำ ในเรือนจำ

จังหวัดมหาสารคาม

การป้องกันการเล่นการพนัน หมายถึง การกั้นหรือด่านทานไม่ให้มีการเล่นการพนัน

การควบคุมการเล่นการพนัน หมายถึง การดูแลโดยใช้มาตรการหรือวิธีการทุกด้าน

การป้องกันโดยควบคุมปัจจัย หมายถึง วิธีการควบคุม ป้องกันไม่ให้ใช้ประโยชน์

จาก อุปกรณ์ ทรัพย์สิน เวลา สถานที่ ในการเล่นพนัน

การป้องกันโดยการลงโทษทางกฎหมาย หมายถึง กฎกระทรวงที่ใช้ลงโทษ

การป้องกันปัจจัยความต้องการภายในผู้ต้องขัง หมายถึง แก้ไขด้านจิตใจโดย

อบรม ด้านศีลธรรม โทษภัย แนวพุทธศาสนาในการบำบัด

ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

พฤติกรรมนิสัย หมายถึง นิสัยที่แสดงออกทางพฤติกรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการหาแนวทางแก้ไข และป้องกันการลักลอบเล่นการพนัน
ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม